

Hoofdluis

Protocol voor werkgroep 'Luizencontrole'
OBS de Radonkel, Raamsdonksveer

Datum: november 2014

Inhoud

1.	De hoofdluis.....	3
1.1.	Voortplanting en ontwikkeling.....	4
2.	Besmettingen.....	5
2.1.	symptomen.....	5
2.2.	besmettingsweg.....	5
2.3.	besmettelijkheid.....	5
3.	Behandeling.....	6
3.1.	Kammen.....	6
3.2.	Kammen + antihooftluismiddel.....	7
3.3.	nacontrole.....	8
4.	Verspreiding.....	9
4.1.	melden op school.....	9
4.2.	haardracht.....	10
4.3.	preventief gebruik van lotions e.d.....	10
5.	Stappenplan voor school.....	11
6.	Overig.....	13
7.	Bronnen	14
8.	Aftekenlijst.....	15

1. De hoofdluis

De hoofdluis is een parasiet: het beestje leeft van mensenbloed. Hij zoekt graag behaarde en warme plekjes op zoals achter de oren, in de nek of onder een pony.

Een volwassen hoofdluis kan tot ongeveer 3 millimeter groot worden en is zandkleurig, grijsblauw of, nadat hij bloed opgezogen heeft, roodbruin van kleur. Luizen kunnen de haarkleur van hun gastheer aannemen.

De eitjes van de hoofdluis, de neten, zijn ongeveer 1 milliliter groot en grijswit. Ze lijken op roos. Het grote verschil is dat roos los zit, terwijl neten juist aan de haren kleven.

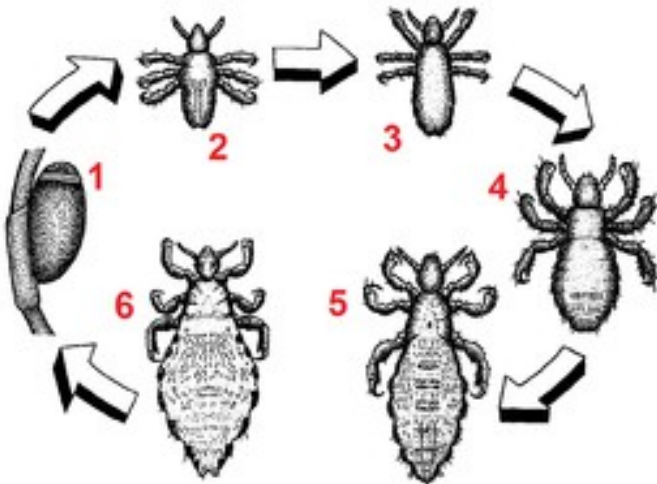

Neten die dichtbij de hoofdhuid zitten, bevatten eitjes. Als de neten een paar centimeter van de hoofdhuid vandaan zitten, dan zijn ze uitgekomen en leeg. Als het haar groeit, komen de uitgekomen neten steeds verder van de hoofdhuid af te zitten. Tegenwoordig wordt het haar regelmatig in knotjes gedraaid of opgestoken vastgezet en kan men zowel de volle als de lege neten overal in het haar tegenkomen.

1.1. Voortplanting en ontwikkeling

De hoofdluis begint zijn leven als ei. De eitjes worden wel neten genoemd. De neet wordt tegen een haar geplakt. De neet is tonvormig en is met een kitstof tegen de haar geplakt. Uit het klepje aan de bovenzijde sluipt de nimf naar buiten als de embryonale ontwikkeling is voltooid. Aanvankelijk zijn de neten doorzichtig en zitten ze vast aan een haarschacht dichtbij de huid.

De neten worden één voor één vastgeplakt aan de basis van een haar, enkele millimeters boven de hoofdhuid. Hier is de temperatuur niet alleen verhoogd door de doorbloeding van de huid maar de neet wordt tevens goed geïsoleerd door het haar. Iedere neet wordt met een lijmachtig goedje tegen een haarspriet gemetseld. Deze kitstof hardt snel uit en is niet in water oplosbaar en ook niet met zeep te verwijderen. Na zeven tot tien dagen komen de neten uit.

Als het ei (1) uitkomt, komt de nimf tevoorschijn, deze lijkt al sterk op het volwassen dier maar is veel kleiner. De nimfen zijn slechts 1 mm groot en zeer moeilijk te zien. Na 7 tot 10 dagen worden de drie juveniele stadia doorlopen en is de luis volwassen.

De jonge nimfen (2) zuigen net als hun ouders bloed en vervellen waarna het tweede nimfstadium aanbreekt (3) en de nimf nogmaals vervelt. Na het derde nimfstadium (4) vervelt de nimf voor de laatste keer en is vanaf dan volwassen. Pas dan is te zien of het een mannetje (5) of een vrouwtje (6) is.

De mannetjes zoeken de vrouwtjes op voor de paring. Het vrouwtje zet na de paring dagelijks 7 tot 10 neten af op het haar. Een vrouwtje kan gedurende haar leven zo'n 250 eitjes afzetten. Hoofdluizen leven ongeveer een maand.

2. Besmettingen

2.1. Symptomen

Hoofdluis begint soms met jeuk, maar niet altijd. Als je controleert, kijk dan goed tussen de haren, vooral achter de oren en in de nek. Je kan de hoofdluizen dan zien bewegen. Ook als je geen luizen ziet maar wel grijs-witte puntjes die vastgeplakt zitten aan het haar, is er waarschijnlijk sprake van hoofdluis. Die puntjes, de eitjes (neten), kunnen zich ontwikkelen tot luizen.

Controleer door het haar met een luizenkam/netenkam boven wit papier of de wasbak te kammen. De luizen zullen op het papier of in de wasbak vallen als kleine grijsblauw of roodbruin gekleurde spikkels. Wanneer je zonder kammen controleert, is de kans groot dat je luizen over het hoofd ziet. Controleren met een luizenkam/netenkam is 4 maal effectiever dan alleen visuele inspectie!

2.2. Besmettingsweg

Hoofdluis kun je krijgen door direct haar-op-haar contact met iemand die hoofdluis heeft. De luizen lopen van het ene hoofd naar het andere. Springen kunnen ze niet. Kinderen tussen de 3 en de 12 jaar krijgen vaker hoofdluis omdat ze tijdens het spelen vaak letterlijk de hoofden bij elkaar steken.

Een hoofdluis kan alleen op het hoofd overleven, ze sterven snel wanneer ze van hun voedselbron af zijn. Hoofdluizen kunnen tussen de 8 en 48 uur overleven zonder voedsel en warmte, dan drogen ze uit en sterven ze. Vanaf het moment dat ze van het hoofd af zijn, zijn ze echter dusdanig zwak dat een besmetting onwaarschijnlijk is. Overdracht via kammen, knuffels, mutsen, sjaals, petten, beddengoed en kleding is nooit wetenschappelijk aangetoond.

2.3. Besmettelijkheid

Zolang er luizen of nog niet uitgekomen neten op het hoofd aanwezig zijn, blijft iemand potentieel besmettelijk.

3. Behandeling

Op dit moment is er geen enkele therapie (behalve kaal scheren), die een besmette persoon gegarandeerd luizenvrij kan maken. De twee manieren die het beste resultaat opleveren zijn:

1. Kammen
2. Kammen in combinatie met een antihooftluismiddel

Een relatief nieuwe behandelmethode is het gebruik van warme lucht om luizen uit te drogen en hierdoor te doden. Er zijn verschillende apparaten in ontwikkeling. In Nederland zijn de apparaten voorlopig alleen nog maar als medisch hulpmiddel verkrijgbaar voor professionals.

3.1. Kammen

Kam gedurende 14 dagen elke dag het haar met een luizenkam/netenkam, eventueel in combinatie met crèmespoeling. Je gaat als volgt te werk:

- Maak het haar door en door nat. Verdeel eventueel crèmespoeling door het haar en spoel dit niet uit.
- Bescherm de ogen zo nodig met een washandje en kam dan eerst met een gewone kam de klitten uit het haar.
- Houd het hoofd voorover boven een wasbak of een stuk wit papier. Pak de luizenkam en kam het haar van achter naar voren, tegen de hoofdhuid aan; start bij het ene oor en schuif, plukje voor plukje, na elke kam beweging op naar het ander oor. Vastgeplakte neten kan je verwijderen door ze met de nagels langs de haren af te trekken.
- Veeg tijdens de kambeurt de kam regelmatig af aan een witte papieren servet of zakdoek en kijk of je luizen ziet. Spoel gevonden luizen door de wc of wasbak.
- Ga regelmatig over dezelfde gebieden heen voor de zekerheid. Let extra op haar dicht bij de hoofdhuid, achter de oren, in de nek en haar dat over het voorhoofd hangt.
- Spoel vervolgens de crèmespoeling uit het haar en maak de kam goed schoon. Je kunt de kam 5 minuten uitkoken of ontsmetten met alcohol(70%).

De uitkam-methode is effectief maar biedt geen 100 % garantie.

3.2. Kammen + antihooftluismiddel

Als je een antihooftluismiddel wilt gebruiken, kies dan in ieder geval voor een geregistreerd product. Dit wil zeggen dat het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) het middel beoordeeld heeft en werkzaam en voldoende veilig vindt. Bij de beoordeling worden middelen onderzocht op basis van kwaliteit, veiligheid en werkzaamheid. In Nederland zijn meerdere middelen te koop. Deze zijn op basis van Dimeticon, Malathion of Permetrine.

Malathion en Permetrine hebben een chemische werking. Dimeticon werkt op een fysische manier. Het RIVM geeft de voorkeur aan producten op basis van Dimeticon. Zo is te lezen in het **LCI-protocol Hoofdluis** van het RIVM: "Middelen op basis van Dimeticon hebben de voorkeur omdat deze middelen geen insecticiden bevatten en omdat er geen resistentie kan ontstaan tegen deze middelen. Geadviseerd wordt een middel met Dimeticon te gebruiken dat is geregistreerd als geneesmiddel. Behandelingen van het haar met een antihooftluismiddel in combinatie met dagelijks kammen van het haar met een fijntandige kam gedurende 14 dagen, is bewezen effectief. Fijntandige kammen zijn beschikbaar bij drogist, apotheek en online."

Hoe een middel toegepast moet worden, is te lezen in de bijsluiter/gebruiksaanwijzing van de producten. Volg de werkwijze die daarin staat. Na 1 week dient de behandeling met het antihooftluismiddel herhaald te worden. Lees altijd goed de gebruiksaanwijzing of de bijsluiter. Verder is het belangrijk om na de behandeling de dode luizen met een fijntandige kam uit het haar te kammen en ook om 2-3 dagen na de behandeling nog eens te controleren of de hoofdluizen verdwenen zijn.

Bovendien moet de behandeling met antihooftluismiddelen gecombineerd worden met de uitkam-methode: gedurende twee weken het haar dagelijks doorkammen met een fijntandige kam in combinatie met een antihooftluismiddel is bewezen effectief.

3.3. Nacontrole

Als je dagelijks het haar kamt, controleer je meteen op nog aanwezige luizen of neten. Als je kort na de behandeling weer hoofdluis ontdekt, hoeft dit niet te betekenen dat de behandeling niet heeft gewerkt. Er kan ook sprake zijn van een nieuwe besmetting. Je kunt dan gewoon weer behandelen.

Als je een antihooftluismiddel met de stoffen Malathion of Permetrine hebt gebruikt, is er kans dat er resistentie is opgetreden. Dat betekent dat de luis niet gevoelig is voor deze stoffen. Behandel dan met een antihooftluismiddel op basis van Dimeticon, want daartegen is geen resistentie mogelijk. Let er goed op dat je dagelijks nauwkeurig het haar kamt met een speciale fijntandige kam. Dit is erg belangrijk voor het slagen van de behandeling.

4. Verspreiding

Luizen verspreiden zich snel, dus controleer bij besmetting van een gezinslid meteen alle huisgenoten door hun natte haar te kammen met een speciale fijntandige kam. Als je geen luis vindt, herhaal dit kammen dan bij iedereen eens per week, gedurende 2 weken.

Luizen kunnen niet springen, maar 'klimmen' van haar naar haar. Besmetting vindt dus alleen plaats wanneer (letterlijk) de hoofden bij elkaar gestoken worden.

Het is belangrijk aan iedereen te laten weten dat je hoofdluis hebt geconstateerd. De school of kinderopvang moet het bijvoorbeeld weten. En ook eventuele sportclubs, opa's, oma's, burens, oppassen en ouders van vriendjes. Anderen kunnen dan ook controleren en (her)infectie voorkomen door mee te werken aan de andere maatregelen.

4.1. Melden op school

Zodra bekend is dat een kind besmet is (dus wanneer luizen en/ of neten ontdekt zijn in het haar), dient de ouder/ verzorger te starten met behandeling. Ook dient de ouder/ verzorger op school te melden dat er een besmetting is.

Op school is het belangrijk om alle kinderen uit een groep tegelijk te controleren. Bovendien moet de behandeling van kinderen met hoofdluis bij voorkeur op dezelfde dag starten. Dit voorkomt dat de luizen zich toch nog verspreiden. Daarnaast is het advies om, na een geconstateerde besmetting, de hele schoolklas 2 weken later opnieuw te controleren.

Wanneer een besmetting tijdens het controleren op school ontdekt wordt, geldt het volgende:

- Als er al verspreiding heeft kunnen plaatsvinden (omdat het kind al in de klas heeft gezeten) is het advies: na schooltijd thuis starten met behandelen.
- Als er nog geen verspreiding heeft kunnen plaatsvinden (als er direct na een schoolvakantie wordt gecontroleerd en het kind nog niet in de klas heeft gezeten) kan men overwegen het kind naar huis te sturen om behandeld te worden. Dit kan echter niet verplicht worden gesteld.

4.2. Haardracht

Om besmettingen zoveel mogelijk tegen te gaan, wordt aangeraden de haren in een knot te dragen. Bij een vlecht of staart zijn er nog steeds lange haren die (ook al zijn ze samengebonden) eenvoudig in aanraking kunnen komen met de haren van een ander. Of het in een vlecht of staart is samengebonden maakt voor de luis weinig uit, die wurmt zich er wel tussen.

Het gebruik van hoofdbedekking wordt bij besmetting zoveel mogelijk afgeraden. Hierbij stijgt namelijk de temperatuur en dus het leefcomfort van de hoofdluis.

4.3. Preventief gebruik van lotions e.d.

Er zijn middelen op de markt die een beschermende werking hebben. Er is nog onvoldoende onderzoek bij proefpersonen dat bewijst dat de middelen effectief zijn. Het is ook nog niet bekend óf en hoe snel resistentie optreedt.

Het RIVM raadt, wegens de mogelijke toename van resistentie en wegens mogelijke bijwerkingen op langere termijn, het gebruik van middelen om hoofdluis te voorkomen af.

5. Stappenplan voor school

De coördinator (de directeur van school) is het aanspreekpunt voor ouders, het luizenteam en de school en zorgt ervoor dat het protocol wordt nageleefd. Vanuit het luizenteam wordt één ouder gekozen die als vertegenwoordiger binnen de O.R. plaats zal nemen en als aanspreekpunt de contacten met de coördinator zal onderhouden. Doordat één van de luizenouders ook in de O.R. zit, kan deze direct geïnformeerd worden als er nieuwe afspraken/ bijzonderheden/ problemen zijn.

1. Zorg voor checklists. Zorg dat deze op de dag van de luizencontrole aanwezig zijn en laat deze niet rondslingeren na afloop van de controles.
2. Controleer na elke vakantie alle kinderen! Dus niet alleen na de grote vakantie, maar ook na de herfst-, kerst-, voorjaars- en meivakantie. De coördinator bespreekt samen met de vertegenwoordiger binnen de O.R. de dagen voor controles en eventuele hercontroles en geeft dit door aan het luizenteam, de leerkrachten en de ouders. De coördinator licht, voordat er een controle op school plaats gaat vinden, tijdig de ouders in via de nieuwsbrief van de school, zodat de ouders hun kinderen op voorhand kunnen controleren en rekening kunnen houden met de haardracht van de kinderen op de controledag.
3. Controleer grondig met de handen (plukje voor plukje) het gehele haar. Schenk extra aandacht aan warme plekken, zoals achter de oren, in de nek, in de paardenstaart, de pony en controleer dicht op de hoofdhuid.
4. De coördinator belt de ouder(s)/verzorger(s) van het kind, waarbij hoofdluis of neten zijn geconstateerd. Het kind dient zo snel mogelijk (na schooltijd) thuis te worden behandeld met een luizendodend middel. Houdt rekening met de gevoelens van het kind en stuur hem/haar niet direct naar huis. Voorkom direct hoofd-op-hoofd contact, maar isoleer het kind niet van de rest.
5. Het kind kan, nadat het haar is behandeld, weer op school komen. De ouders worden tevens verzocht de overige gezinsleden te controleren op hoofdluis en zo nodig te behandelen.
6. Na het aantreffen van hoofdluis of neten, wordt de betreffende klas na twee weken opnieuw gecontroleerd. De coördinator informeert tijdig de ouders (via de nieuwsbrief), het controle team en de leerkrachten.
7. De coördinator dient ervoor te zorgen, dat er in de klas uitleg wordt gegeven over hoofdluis. Dit moet voorkomen dat getroffen kinderen worden geplaagd/gepest.
8. Druk de ouders op het hart om thuis regelmatig te controleren op hoofdluis. Thuis een besmetting constateren is prettiger voor het kind, de ouders en de school.

De Checklist:

1. Het luizenteam houdt alle resultaten van de controle alleen bij op de checklist.
2. Deze informatie dient door het luizenteam discreet te worden behandeld.
3. Bespreek de checklist met de leerkracht en de Coördinator Hoofdluis.
4. Controleer of de hercontrole na twee weken heeft plaatsgevonden in de klas, waar de besmetting is geconstateerd.

De ouders van het luizenteam nemen nooit zelf contact op met de ouders van kinderen waarbij luizen/ neten geconstateerd zijn!

6. Overig

- Je hoeft jezelf niets te verwijten als je kind hoofdluis heeft. Het is onschadelijk, maar het kan veel jeuk geven. En door krabben kunnen er infecties ontstaan. Het krijgen van hoofdluis heeft niets te maken met lichamelijke hygiëne.
- Hoewel hoofdluizen niet kunnen zwemmen, verdrinken ze niet tijdens het zwemmen of tijdens het wassen van de haren. Ze kunnen zo'n 2 uur overleven onder water.
- Alle mensen en diersoorten hebben een eigen luizensoort. Dierenluizen kunnen dus niet overleven op mensen en andersom.
- Hoofdluizen kunnen niet springen, vliegen of zwemmen, alleen lopen. Direct haar-op-haar contact is de enige manier om het op te lopen.
- Er ontstaat geen immuniteit tegen hoofdluis. Voortdurend kan besmetting plaatsvinden.
- Oorzaken van therapiefalen zijn:
 - herbesmetting
 - onjuist gebruik van antihoofdluismiddel
 - het achterwege laten van het dagelijks kammen gedurende 14 dagen
 - resistentieontwikkeling tegen Malathion of Permetrine. Bij verdenking op therapiefalen door resistentie kan gekozen worden voor een tweede behandeling met een product met een andere werkzame stof.

7. **Bronnen**

www.landelijksteunpunthoofdluis.nl

www.rivm.nl

www.wikipedia.nl

